

ประมวลเอกสารการนิเทศการศึกษา

ฉบับที่ ๑

จัดทำขึ้นโดย

หน่วยศึกษาในเทศก กรมการฝึกหัดครู
กระทรวงศึกษาธิการ

รวบรวมและแก้ไขใหม่

พ.ศ. ๒๔๕๘

คำนำ

วิชาการศึกษาหรือที่เราเรียกกันว่า “วิชาครู” นั้นเป็น ศาสตร์ ทักษะ
เชิงเคราะห์เข้าไว้ในบรรดาศาสตร์ทั้งหลายในโลกที่ ต้องการการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง
แก้ไขอยู่เสมอให้สอดคล้อง เพื่อให้ทรงคุณค่าของศาสตร์ โดยแท้จริงได้ การ
ปรับปรุงเปลี่ยนแปลงย่อมกระทำกันได้ด้วยหลายกตวิธี และการเขียนเอกสาร
ให้อ่านก็เป็นวิธีหนึ่งที่น่าสนใจ เอกสารที่ประมวลไว้ในหนังสือเล่มนี้
ถึงสิ่งต่าง ๆ ในวงการศึกษายุคใหม่ทั้งศึกษานานาชาติ ผู้เรียบเรียงคิดว่าสมควรจะ
เสนอให้ผู้ที่อยู่ในวงการศึกษารวบรวมและพิจารณา ถ้าเห็นว่าดีมีประโยชน์
ก็จะได้นำไปใช้ให้เกิดประโยชน์แก่อาชีพครู ทั้งส่วนตัวและส่วนรวม เอกสาร
เหล่านี้ความจริงได้พิมพ์ออกแจกจ่ายไปยัง โรงเรียนฝึกหัดครูและโรงเรียนมัธยม
ศึกษาในสังกัดกรมวิสามัญศึกษาครั้งหนึ่งแล้ว ทั้งนี้โดยความเห็นชอบของทาง
ราชการเจ้าสังกัด แต่ปรากฏว่าความต้องการจากแห่งต่าง ๆ ทั้งทางราชการ
และส่วนตัวยังมีมาก จึงได้แก้ไขและรวบรวมขึ้นเป็นเล่มใหม่ให้กระจัดกระจาย
จริงอยู่เรื่องราวในเอกสารเป็นเรื่องราวที่คัดัดแปลงเรียบเรียง มาจาก หนังสือ
วิชาการศึกษาดังประเทศ (สหรัฐอเมริกา) บ้าง คัดแปลงเรียบเรียงจากประสพ
การณ์ของผู้ที่ได้ไปเรียนวิชาการศึกษาในต่างประเทศ (สหรัฐอเมริกา) บ้าง จึง
อาจเป็นเครื่องชวนให้ท่านผู้อ่านคิดสงสัยว่า ก็เมื่อเป็นเรื่องของเขา จะให้เขา
มาใช้กับของเราจะเป็นการถูกต้องหรือ จึงใคร่จะขอชี้แจงว่า อาหารที่ร่ำย
อย่างหนึ่งนั้น ท่านจะเรียกมันว่า ชีสทอดก็ตาม กุนเชียงก็ตาม หรือไส้กรอก

กับกับปลาแนมก็ตาม เนื้อแท้ที่ทรงสรรพคุณในอาหารวิธยาอย่างเดียวกัน
จะมั่วว่าอย่างไร ทำจากไหน นั้นไม่สำคัญมิใช่หรือ

หน่วยศึกษานิตเทศกมนำที่ที่จะต้องแสดง ความชอบคุณไว้ ณ ที่นออย่าง
น้อย ๓ ครั้ง ครั้งหนึ่งคือขอบคุณศึกษานิตเทศก ผู้ได้เรียบเรียงเอกสารต่าง ๆ
จนเป็นวิทยาทาน ครั้งที่สองคือขอบคุณกรมการฝึกหัดครู ที่ให้อนุญาตในการ
เผยแพร่วิทยาทาน ครั้งสุดท้ายคือจะขอบคุณท่านผู้อ่าน ถ้าได้กรุณาชักชวน
ข้อบกพร่องผิดพลาดอันน้อยอยู่ในบรรณวิสัย

หน่วยศึกษานิตเทศก

กรมการฝึกหัดครู

พฤษภาคม ๒๔๕๘

การสอนภาษาในชั้นประถม

โดย

นางสาวอรอนรัตน์ อิศรภักดี

หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมวิสามัญศึกษา

จัดพิมพ์แจกโรงเรียนฝึกหัดครู

ของกรมวิสามัญศึกษา

๕ มีนาคม ๒๔๙๗

การสอนภาษาในชั้นประถม

การฟังและการพูดของเด็กในโรงเรียนชั้นประถม

เด็กทุกคนที่มาเข้าโรงเรียนในชั้นประถม ย่อมมีประสบการณ์ในทางใช้ภาษามาแล้ว คือ ภาษาพูดที่ใช้และได้ยินในบ้านหรือในละแวกบ้าน ในระยะก่อนเข้าโรงเรียน เมื่อเด็กมารวมอยู่ในชั้นเดียวกัน จึงมีระดับความเจตจำนงหรือประสบการณ์แตกต่างกันไป อันเป็นผลจากสภาพของครอบครัว หรือบุคคลที่แวดล้อมซึ่งไม่เหมือนกัน เด็กที่พูดหรือฟังตามมารดาฉลาดได้รับการศึกษาดี ย่อมมีประสบการณ์มากกว่าเด็กที่มาจากครอบครัวที่มารดาไม่สนใจต่อการศึกษานัก

มีข้อยกเว้นอยู่อย่างหนึ่งคือ ถ้าเด็กเหล่านั้นผ่านโรงเรียนอนุบาลมาด้วยกัน ข้อแตกต่างในเรื่องประสบการณ์ มักไม่ค่อยมีมากนัก เพราะระหว่างที่อยู่ในโรงเรียนอนุบาล เด็กย่อมมีโอกาสเข้าอย่างกัน แลกเปลี่ยนความรู้กันโดยไม่รู้สึกตัว อันเนื่องมาแต่กิจกรรมต่างๆ ที่ทำร่วมกันในชั้นนั่นเอง

การศึกษาในโรงเรียนชั้นประถม เรามีความมุ่งหมายที่จะปรับปรุงทักษะในการใช้ภาษาของเด็ก เช่น การเขียน, การพูด, การฟัง, การอ่าน และควรถือได้ทีเดียวว่า ทั้งหมดนี้เป็นหน้าที่ของโรงเรียน ที่จะต้องปฏิบัติให้ถึงจุดมุ่งหมายในชั้น ดังนั้นโรงเรียนจึงจำเป็นต้องมีวิธีการอันเหมาะสม

การศึกษาตามแผนเก่าที่เขาได้มานั่งในชั้น กำชับให้อยู่นิ่งๆ ห้ามการพูดจา และให้คอยฟังครูซึ่งเป็นผู้พูดแต่คนเดียว อันเป็นการผิดต่อธรรมชาติ

ของเด็กที่เป็นมาแต่ก่อนเข้าโรงเรียน ช่วงก่อนเข้าโรงเรียนหรือก่อนชั้น
เด็กโตขึ้น เด็กโตขึ้น โผดจว แต่ขณะอยู่ในชั้นกบฏบังคับให้หนึ่งเป็น
รูปหนึ่ง จะเกิดอันไหนได้จนกว่าครจะเป็นผู้ชักดาโย ฉะนั้นการบังคับเช่นฉนั้น
ย่อมเป็นความเชื่องผิด และขัดแย้งต่อปณิธานของเด็ก

ตามแผนการศึกษาที่จะปรับปรุงใหม่ เราถือว่า เราให้เด็กเรียนทุกสิ่ง
ทุกอย่าง ให้รู้, ให้เข้าใจ, ด้วยการฟัง, การพูด, การถาม, และการปฏิบัติ
พร้อมกันไป แต่ทงนั้นยอมหมายความว่า เด็กจะต้องทำทุกอย่างนั้นโดยความมี
ระเบียบอันเหมาะสม มีความเชื่อฟังครตามสมควร

ดังนั้นในการเรียน เพื่อให้การใช้ภาษาของเด็กมีความก้าวหน้าไป จึงจำเป็น
อย่างยิ่งที่จะต้องให้เด็กพูด คิดเอง, ฉะนั้น, ขัดแย้ง, ขัดคำ และพูดด้วย
ความเชื่อมั่นในความเข้าใจของตน และจากการพูดอย่างนี้เป็นอิสระของเด็ก
เอง ครจะทราบได้ว่าระดับการใช้ภาษาของเด็กสูงหรือต่ำเพียงไหน มีข้อ
บกพร่องข้อใดบ้างที่ควรแก้ไขแนะนำและฝึกหัด

การให้ความอิสระแก่นักเรียน

เบื้องต้นของการเรียน ครควรจัดให้สภาพของทุกสิ่งภายในชั้นชักจูงให้
เด็กเกิดความรู้สึกว่า ตนมาอยู่ในสถานที่ที่หอมล้อมด้วยเพื่อนฝูง มีครดีหาย
รู้สึกสบายใจ ประสาทหย่อนคลายไม่ตึงเครียด ไม่มีอะไรน่าหวาดกลัว ให้เด็ก
รู้สึกว่าโรงเรียนนั้นน่าสบายให้ความอบอุ่นเป็นกันเอง เช่นเดียวกับที่ตนได้จาก
บ้านของตน

ความวิตกกังวล ความระแวงระวัง ความไม่เชื่อมั่น เป็นบรรยากาศที่
ไม่ทำให้เกิดผลดีได้ แม้แต่ผู้ใหญ่ก็ต้องรู้สึกเช่นนั้นอยู่แล้ว เด็กเล็กๆ ที่ฟังเขา

โรงเรียนใหม่ ๆ ก็ย่อมจะหวงไหวไปเพราะสิ่งแวดล้อมที่ไม่น่าดูสบายใจ
เหล่านี้ ฉะนั้นแล้วผลดีจะเกิดแก่การเรียนรู้ของเด็กได้อย่างไร

เมื่อเป็นเช่นนั้น ครูควรหาทางทำให้เด็กรู้สึกสบายใจเมื่อเข้าโรงเรียน
เช่นเมื่อเด็กมาโรงเรียน วันแรกควรพาเด็กไปเที่ยวดูทิวบริเวณโรงเรียน ให้รู้จัก
ตัวม, ห้องอาหาร, ที่ฝึกหัดพลศึกษา เป็นต้น ให้พบและแนะนำให้รู้จัก
บุคคลต่าง ๆ ซึ่งเด็กจะต้องเกี่ยวข้องกับ ทงหมดคนจะเป็นการชักจูงให้เด็กคุ้น
คอโรงเรียนและสิ่งแวดล้อมใหม่ และให้ช่วยขยายตนเองให้เข้ากับสิ่งหรือ
บุคคลเหล่านั้น อันเป็นเครื่องก่อให้เกิดความสบายใจขึ้น

ในห้องเรียน เด็ก ๆ ควรจะได้มีส่วนร่วมในประเพณีการณ์ต่าง ๆ ที่เพื่อน
ได้พบเห็นมา เช่น ปล่อยให้พูดคุยกันหรือให้เล่าเรื่องราวต่าง ๆ สู้กันฟัง เด็ก
อาจจะนำของเล่นของตนหรือสิ่งที่ตนรักขอมานจากบ้านเพื่ออดทนเพื่อน เหล่านั้น
ครูปล่อยให้เด็กทำไปบ้าง มีบางครั้งที่ห้ามขาดเสียเลย เพราะเด็กย่อมทำสิ่ง
ที่ตนมีอารมณ์เป็นเครื่องสนับสนุน ฉะนั้นการห้ามเด็ดขาดเป็นการกดขี่ทางใจ
มากเกินไป

ตลอดระยะเวลาที่ปล่อยให้เด็กรู้จักคุ้นเคยกับโรงเรียนและเพื่อนนักเรียน
เป็นโอกาสอันดีของครูที่จะทราบได้ว่า เด็กแต่ละคนมีพหุความสามารถอัน
เป็นทุนเดิมมาแต่บ้านมากน้อยเพียงใด เพื่อประโยชน์แก่การจัดแยกเด็กออกเป็น
หมู่ ๆ ตามพหุสมบัติปัญญา โดยจัดเด็กที่ใกล้เคียงกันให้เข้าหมู่เดียวกัน เด็กที่มันส์
หัวหาญไม่ยอมคนหรือมีกระบวนเพื่อน ครูก็ต้องช่วยอธิบายให้รู้จักเข้ากับ
คนอื่นและคอยชักจูงมิให้ก้าวกายหรือระรานเด็กอื่น ส่วนเด็กที่ขวยหรือขลาด
ไม่กล้าเข้าหน้าคน ครูก็นำตัวมาแนะนำให้เข้ากับเพื่อน ซึ่งจะทำให้สันถวไมตรี

กันต่อไป ทงนเพอบองกนมิให้เด็กเหงาหรือเซากับเพื่อนมิได้ ซึ่งจะเป็นผล
เสียหยาต่อการเรียน

การจัดชั้น ควรจัดโต๊ะให้เป็นหมู่ๆ ตามกิจกรรมของเด็ก เช่น บันดิน,
เขียนรูป, คุกกี้, เล่นค้อนแทงไม้ การแยกเช่นนี้จะทำให้เด็กสะดวกที่จะเลือกทำ
ได้ตามที่ตนถนัดหรือต้องการ และจะเป็นเครื่องชักจูงให้สนิทสนมกันด้วยโดย
มีโอกาสดูจากถาดถาด, ถาดเรื่อง, อภิปรายกันตามถนัด

ครูโปรดนึกไว้เสมอว่าเด็กนั้นเหมือนกับผู้ใหญ่ คือสามารถพูดจาในเวลา
ที่อยู่ตามลำพังคนเดียวดีกว่าที่จะพูดโดยรู้สึกว่าการบังคับให้พูด ฉะนั้นการใช้ใน
แบบเกาข้อ เด็กบางคนอาจชอบหรือพูดกับครูนั้นก็เหมือนว่าเด็กพูดกับครูคนเดียว
แต่ความจริงนั้นนักเรียนทุกคนควรได้มีส่วนในการที่เพื่อนตอบ หรือพูดนั้นด้วย
สำหรับเด็กที่อยู่ข้างหลังย่อมรู้สึกผิดปกติสำหรับการพูด เพราะผู้พูดหันหลังให้
แทนที่จะหันหน้าเข้าหากันทั้งผู้พูดและผู้ฟัง สำหรับการที่บอกให้เด็กมายืนหน้า
ชนพูดกับนักเรียนทั้งชั้นนั้น ก็เป็นการกระทำที่เกณวญความสามารถของเด็ก
ฉะฉนการพูดของเด็กทั้งห้องควรควรละเว้น และดัดแปลงให้ถูกธรรมชาติของ
เด็กให้มากขึ้นจึงจะเกิดผลดี

การฝึกหัดเด็กให้รู้จักหรือสนิทสนมในการใช้ภาษาอันเป็นเครื่องมือ หรือ
ปัจจัยสำคัญของการเรียนนั้น จำเป็นต้องให้เด็กมีประสบการณ์มาก ดังนั้นการ
ให้เด็กนั่งเฝ้ายามทั้งชั้นตลอดเวลาเรียนย่อมทำให้ขาดผลที่ควรได้ไป ในเรื่องการ
ใช้ภาษานั้นเราถือว่าภาษาเป็นดูทางไปสู่ปฏิบัติการ เป็นทางที่จะแสดงออกซึ่ง
ความนึกคิด ความเข้าใจ ความสงสัย ความไม่แน่ใจ ฉะนั้นการสอนภาษาจึง

เป็นเครื่องสร้างคุณสมบัติของมนุษย์ ให้สามารถดำรงอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่าง
สันติกลมและเป็นผู้

การพูด, การฟัง, การอ่าน, และการเขียน

การเรียนรู้ภาษา นั้น ย่อมมีทักษะอยู่ ๔ ประการคือ การพูด, การฟัง,
การอ่าน, และการเขียน

การฟัง และการอ่าน เป็นทักษะของภาษาทางรับเอา คือเด็กย่อมมีความ
สามารถรับเอาความหมายของภาษาที่ได้ยินหรือได้อ่าน เพื่อให้ได้อะไรใหม่
เพิ่มขึ้น

การพูดและการเขียน เป็นทักษะของภาษาทางระบายออกซึ่งความเข้าใจ
ความคิด เพื่อเป็นสื่อติดต่อกับคนอื่น

ในชั้นประถม ความสำคัญของการฟังและการพูดมีมากที่สุด เพราะเด็ก
ในวัยนี้ย่อมทำสิ่งต่าง ๆ ได้สะดวก เป็นเบื้องต้นที่จะนำสู่การเขียนและการ
อ่านด้วย ถ้าการฟังและการพูดไม่ดีแล้วการเขียนและการอ่านย่อมเสียไปด้วย
หรือจะกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ การใช้ภาษาทางวาจาควรหัดไว้ให้ดีเพื่อเป็น

รากฐานของการใช้ภาษาทางลายลักษณ์อักษร

การใช้ความสังเกตให้เด็กเป็นสิ่งที่จะต้องสอนด้วยเหมือนกัน ถ้าเด็กมอง
สิ่งใดโดยขาดความสนใจย่อมไม่เกิดประโยชน์ในทางความรู้ และไม่เป็น
ประสบการณ์แต่อย่างใดเลย ดังนั้นถ้าเด็กใช้ความสังเกตในสิ่งที่เห็นหรือได้ยิน
ให้ละเอียดถี่ถ้วนมากเพียงใดก็ย่อมจะเกิดประโยชน์มากจนเพียงนั้น เพราะเมื่อ
สังเกตได้ดี ก็จะเข้าใจและพูดได้ดี

คู่มือทางอันจะนำสู่การรู้จักใช้ภาษาได้ดี

ประการที่ ๑ การใช้ภาษา คำพูดจะต้องแจ่มชัด, ชัดถ้อยคำ, ถูกต้อง

กับความหมาย คือเมื่อถึงขณะความเป็นไปในสถานการณ์ที่เหมาะสม เช่นเด็ก
มีโอกาสดูได้ด้วยความสนใจ และได้รับการส่งเสริมให้พูดโดยมีแบบแผน

ประการที่ ๒ การใช้ภาษาจะเกิดประโยชน์ต่อการเรียนก็ต่อเมื่อไม่มีความ
เคร่งครัดอยู่ในความสัมพันธ์ระหว่างครูกับเด็ก หรือในระหว่างเด็กด้วยกัน
ทุกฝ่ายมีความรู้สึกว่าเป็นที่พ้องอาศัยกันและกัน แต่ถ้าฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดไม่มีความ
สนใจหรือคงรังเกียจแก่กันไป ทุกฝ่ายเป็นผู้เสียประโยชน์ ฉะนั้นความสัมพันธ์
กลมเกลียวกันจึงเป็นสิ่งที่จะช่วยการเรียนรู้ให้ได้ผล

เด็กบางคนทำตัวเข้ากับคนอื่นไม่ได้ ครูต้องช่วยโดยพยายามสืบสาวดูว่า
ที่เป็นเช่นนั้นเหตุผลเหตุมาอย่างไร ความผิดปกติในนิสัย หรืออารมณ์ของเด็กนั้น
จะต้องมีเหตุผลอย่างใดอย่างหนึ่งเสมอ

ประการที่ ๓ การใช้ภาษา คำพูดของเด็กจะต้องสอดคล้องกับสิ่งที่เด็ก
สนใจ มาเป็นเครื่องช่วยสนับสนุน สิ่งเหล่านี้เป็นปัจจัยให้เด็กทรงชนรวมมือ
บางอย่างจะทำให้เด็กรวมกันเป็นหมู่และบางอย่างก็ให้เด็กแต่ละคนสนใจ

พัฒนาการทางภาษาของเด็กเกิดขึ้นตามโอกาสที่เด็กได้ใช้ภาษา คือถ้า
เด็กมีโอกาได้ใช้มากเด็กก็จะมีจำนวนมาก ความจริงก่อนเด็กมาเข้า
โรงเรียน เด็กก็มีโอกาสได้ความรู้ความชำนาญมาแต่ประมาณดีหรือหำ
ทั้งนี้พอถือว่าเป็นการเตรียมตัวได้อย่างดีสำหรับที่จะได้ฝึกหัดให้ระเบียบต่อไป
ที่โรงเรียน แต่ถ้าทางโรงเรียนให้การสอนที่เกินความรู้เดิมของเด็กมากเกินไป
จะทำให้เด็กตามไม่ทันและเรียนไม่ได้ผล

ฉะนั้นพอสรุปได้ว่าการเรียนภาษาของเด็กในชั้นประถมควรให้เด็กมีความ

ชัดเจนในการพูด, การฟัง, ให้มาก เพื่อเป็นรากฐานของการเรียนภาษาหนังสือ
ภาษาพูดเป็นประโยชน์ในการใช้ต่าง ๆ กัน

ภาษาพูดที่เด็กใช้ในชีวิตประจำวัน มีประโยชน์หลายประการเช่น

๑. การโต้ตอบ หมายถึงที่เด็กใช้คำพูดในการคุยถึงเรื่องหนึ่งเรื่องใด
หรือกิจกรรมอันใดที่ตนกำลังทำอยู่ หรือสิ่งที่สนใจร่วมกัน การโต้ตอบหมาย
เฉพาะการพูดให้คนอื่นฟังและฟังขณะคนอื่นพูด เป็นการเสนอความคิดเห็นของ
ตน

๒. การอภิปราย หมายถึงแต่ละคนเสนอความคิดเห็นของตนขึ้นเพื่อ
กิจกรรมอันใด แล้วคนอื่นก็แสดงความคิดเห็นว่าความคิดเห็นที่เสนอมานั้นขอ
บกร่องอย่างไร หรือมีความคิดเพียงใด หรือเด็กอาจจะฟังเรื่องราวหรือหนทาง
ที่ครูเล่าหรืออ่านให้ฟัง แล้วอภิปรายกันถึงเรื่องนั้นๆ และแสดงความคิดเห็น
หรือหลังจากที่เด็กได้ไปเที่ยวดูกิจการของสถานที่ต่างๆ เช่น ที่ทำการไปรษณีย์
หรือสถานที่ราชการมาแล้ว ก็นำมาอภิปรายกันถึงสิ่งที่ได้พบเห็นมาและ
แสดงความคิดเห็นขัดแย้งหรือสนับสนุน

๓. การแก้ปัญหา คือการฝึกหัดเด็กให้ปรึกษากันเพื่อทำกิจกรรมอัน
หนึ่งอันใด แต่การปรึกษานั้น ควรหัดให้ดำเนินไปตามขั้นตอนของระบอบ
ประชาธิปไตย เช่นถือเอาเสียงข้างมากเป็นเกณฑ์ เป็นต้น

การแก้ปัญหามุ่งให้เด็กมีความเข้าใจในเรื่องที่จะทำอย่างชัดแจ้ง ให้
รู้จักคิดหาหนทางที่จะแก้ไขข้อขัดขัด และให้รู้จักทำงานร่วมกัน รู้จักตกลงกัน
แล้วตัดสินใจได้ไม่เพียงใด ความพยายามที่จะแก้ปัญหานั้นเองที่ช่วยให้เด็กชำนาญ
ในการใช้ภาษาดีขึ้น

๔. การอธิบาย หมายถึงอธิบายให้ผู้อื่นทราบถึงเรื่องต่าง ๆ การอธิบายเป็นการจำแนกเด็กควรทำเป็นครั้งคราว การอธิบายต้องการความคิดที่ต่อเนื่องสัมพันธ์กันเป็นทอด ๆ แต่ต้องการความสนใจทางฝ่ายผู้ฟัง เด็กที่จะอธิบายได้จะต้องมีความเข้าใจในสิ่งที่ตนอธิบายอยู่นั้นเป็นอย่างดี มีความระมัดระวังคำบรรยายละเอียดมากพอควรแก่วัยของตน และรู้จักจัดลำดับก่อนหลังของสิ่งที่จะต้องอธิบายให้ผู้ฟังสามารถเข้าใจได้

เด็กมักจะชอบอธิบายรูปภาพของตน หรือผู้ใหญ่ให้อธิบายให้คนฟังแล้ว ให้เพื่อนฟังอีกทอดหนึ่ง

๕. การรายงาน การรายงานนั้นเป็นแบบฝึกหัดให้เด็กสังเกตสิ่งต่าง ๆ ที่ตนพบเห็นหรือได้ยิน เช่น เด็กไปดูขบวนแห่ กองทหารเดินสวนสนาม, การวางพวงมาตา เป็นต้น เมื่อเห็นอะไรก็นำมาเล่าสู่เพื่อนร่วมชั้นฟัง

การแสดงความคิดทางสร้างสรรค์

เรื่องนี้เป็นสิ่งทบทวนทักทายชอบทำ นับตั้งแต่เด็กที่เริ่มรู้จักมีโนภาพ สร้างความคิดนึกถึงตนเองและผู้อื่น จนกระทั่งถึงผู้ใหญ่ที่มโนความคิดวิจารณ์พิเคราะห์ความคิดสร้างสรรค์ให้ยังยดกันไป

สำหรับเด็กเมื่อได้ยินได้ฟังนิทานจากผู้ใหญ่ ก็มักจะนำมาคิดเป็นนิทานของตนเองขึ้น โดยเทียบเคียงเค้าเรื่องที่ได้ยินมา สำหรับเด็กเล็กถ้าครูจะหัดให้เด็กเล่าเรื่องแล้วครูเขียนลงบนกระดานดำ เพื่อให้อ่านทวน ๆ กันก็จะเกิดประโยชน์หลายประการ

การที่เด็กมีความคิดสร้างสรรค์ อันเกิดจากมโนภาพ เป็นความเจริญทางสมองของเด็กอย่างหนึ่ง ซึ่งควรควรสนใจและส่งเสริมให้เด็กทำ เพื่อให้

เกิดความมั่นใจอันจะช่วยให้เด็กมีความชำนาญในการพูด อธิบายหรือการแสดง
ออกซึ่งความคิดเห็นของเขา

จุดมุ่งหมายที่จะให้เด็กใช้คำพูดให้เหมาะสมกับกาลเทศะ

วัฒนธรรมของชาวไทยนั้น ถือเอาการทักทายใช้คำพูดแสดงอริยาบดีย
อันเหมาะสมกับบุคคลผู้ฟัง เช่น เด็กพูดกับบิดามารดา ครู หรือญาติทักทายต่าง
กว่าที่ให้รู้จักใช้คำพูดอย่างหนึ่ง ทักทายเป็นคำเรียบร้อย และถ้าจะพูดกับ
เพื่อนหรือบุคคลทักทายเสมอกัน ก็ใช้คำพูดอีกอย่างหนึ่ง ทักทายเพื่อนเป็นการปฏิบัติ
ตามระเบียบของสังคมที่คนอยู่ เป็นการช่วยให้เรากับคนอื่นได้

เด็กควรรู้จักทักทายจะใช้คำพูดทักทายปราศรัยผู้ที่มาเยี่ยม รู้จักกล่าว
คำขอใจชื้นขมยินดี เมื่อมีผู้ทำอะไรให้แก่ตน รู้จักกล่าวแสดงตนในฐานะผู้
ไปเยี่ยม รู้จักแนะนำเพื่อนให้รู้จักกับคนอื่น เหล่านี้เป็นความมุ่งหมายของการ
สอนในเรื่องการพูดของเด็กด้วย

การหัดให้เด็กฟัง

การฟังเป็นเรื่องที่ต้องฝึกกันไปกับการพูด จะเว้นเสียอย่างหนึ่งอย่างใด
ไม่ได้ การฟังเป็นทักษะทางภาษาที่เด็กรับเอามาเป็นการเพิ่มพูนความรู้ ประ
เต้งความจัดเจน ถือเป็นประสบการณ์อย่างหนึ่งในชีวิตของมนุษย์ ฉะนั้น
จึงเป็นเรื่องที่จะต้องหัดให้เด็กรู้จักฟัง โดยให้รู้จักจับความสำคัญของเรื่องที่
ได้ยิน

ความสามารถของเด็กในการฟังในวัยที่เรียนในชั้นประถม มีเป็นชน ๆ
ดังนี้ :—

- ๑) ฟังอย่างสนใจเล็กน้อย ถ้าเป็นเรื่องที่ตนสนใจหรือเกี่ยวข้องกับ

ด้วยกิจอาจฟังมากจน แต่อาจจะขาดความสนใจได้ ถ้ามีบุคคลหรือสิ่งอื่น มาดึงดูดเอาความสนใจนั้นไป

๒) ฟังอย่างสนใจมากจน ได้รับเอาเข้าสู่ความคิดของคนเพียงเล็กน้อย

๓) ฟังอย่างสนใจและมีปฏิกิริยา โดยลำแดงออกเป็นคำถามหรือคำกล่าวสนับสนุน

๔) ฟังพร้อมทั้งการถ่ายทอดเข้าเป็นความนึกคิดหรือแปลออกเป็นความเข้าใจ

สำหรับเด็กในวัย ๕ ถึง ๗ ขวบ ควรหัดให้ฟังเรื่องสั้น ๆ ที่เด็กชอบ ถ้าเด็กสนใจเรื่องใดมากก็จะเห็นว่าความตึงออกคงใจจะมากตามด้วย และโอกาสที่จะรู้เรื่องก็มีมากขึ้น

ถ้าเด็กฟังไม่ได้อาจพูดหรือคุยกับใครไม่รู้เรื่อง ในการเรียนเด็กต้องการการฟังที่พอ จนสามารถจับเนื้อความของเรื่องที่ครูเล่าหรือสอน หรือเข้าใจความหมายของคำพูดที่ได้ยิน การทดสอบการฟังอาจจะทำได้โดยออกคำสั่งอะไรสักอย่างหนึ่งแล้วให้เด็กทำตาม ถ้าฟังได้ด้อย่อมทำได้ทุกอย่างที่บอก.

การสอนแต่งความในชั้นประถม

ความถนัดทางภาษาของเด็กที่จะแสดงออกมาไม่ว่าทางคำพูด หรือทางตัวอักษรย่อมจะแตกต่างกันได้เพราะ ความสนใจหรือความกระหายที่จะแสดงออกซึ่งความรู้สึก ความคิดเห็นและความรู้ของตน ดังนั้นย่อมจะเห็นได้ว่าเด็กที่ขาดพื้นฐานทางประสบการณ์ คือมีประสบการณ์น้อย หรือขาดความสนใจและความตั้งใจในสิ่งต่าง ๆ อย่างแท้จริง แม้จะเขียนอะไรได้ถูกต้องแต่ก็ขาดรหัสอันควรเกิดแก่ผู้อ่าน

ในทางที่ตรงกันข้ามถ้าเด็กเป็นคนช่างสังเกต มีความสนใจในกิจกรรมต่าง ๆ มีประสบการณ์มากย่อมจะเขียนได้รัดกุมว่า

ความถนัดที่จะแสดงออกนั้นมกมีพื้นฐานมาแต่พลังทางจิตใจ, ทางบุคลิกภาพ หรือเจตน์จำนงของเด็กที่อยากเผยแพร่สิ่งที่ตนคิดว่าน่าสนใจแก่ผู้อื่น ประกอบด้วยความมั่นใจในตนเอง และรู้สึกว่าตนควรได้รับความรับนับถือ และยังอยู่ในความต้องการของผู้อื่น

การเขียนของเด็กแยกออกได้ ๒ ประเภท คือ:—

๑. การเขียนเพื่อประโยชน์ในทางการงาน ได้แก่การเขียนคำเชิญในวาระต่าง ๆ จดหมายสั้น ๆ ถึงบุคคลอื่นเพื่อความสะดวกต่าง ๆ จดหมายธุรกิจ, ใบสั่งของ, บันทึกเตือนความจำ, และจดหมายอื่น ๆ อันมุ่งจะให้เกิดประโยชน์แก่งานที่เด็กกำลังกระทำอยู่

การเขียนเป็นการเขียนเพื่อความประสงค์ให้ผู้อื่นอ่าน ดังนั้นจึงจำเป็นต้องเขียนให้อ่านแล้วเข้าใจง่าย

๒. การเขียนเพื่อประโยชน์ส่วนบุคคล คือการเขียนเพื่อประโยชน์ของตนเอง แต่ผู้อ่านมักได้มีส่วนอ่านด้วย ได้แก่การเขียนเป็นเรื่องราวอะไรขึ้นมา เช่นแต่งเรื่องโดยสร้างขึ้นมาจากมโนภาพ โดดงกตอน นิทาน บทละคร เด็กมักเขียนระบายความรู้ และความรู้รัก ตามความพอใจของตน ประสิทธิภาพของตนในชีวิตของเด็ก อันเกี่ยวกับภาษาหนังสือ

เด็กอาจจะมึประสิทธิภาพของตนในชีวิตตั้งแต่ยังเขียนหนังสือไม่เป็นเลย เช่น ในกรณีที่เห็นบิดามารดาเขียนจดหมายถึงชาวถึงญาติที่ตนรู้จัก เด็กเลยขอให้บิดามารดาเขียนคำพูดของตนลงไปด้วย เพื่อเป็นการฝากความคิดถึงไปในจดหมายนั้นเช่นเดียวกับผู้ใหญ่ทำ นักเป็นดังที่ควรส่งเสริม เพราะจะทำให้เด็กกระตือรือร้นอยากเขียนเองในโอกาสต่อไป

ในโรงเรียนอนุบาล เมื่อมีเด็กนักเรียนคนใดขาดเรียนไปโดยป่วยหรือโดยเหตุอื่น ครูก็ควรชักชวนให้เด็กที่มาเรียนเขียนจดหมายถึงเพื่อนที่ขาดเรียนไปนั้น โดยให้แต่ละคนบอกเป็นคำพูด แล้วครูเป็นผู้เขียนและส่งไป จะทำให้เกิดความพอใจทั้งผู้ส่งและผู้รับ ในโอกาสที่เด็กคนใดไปในงานรื่นเริงหรือไปดูรอบสวนห้อยโรมาครูก็น่าขอให้เล่า แล้วครูเขียนลงบนกระดานดำ หรือในกระดาน แล้วอ่านดัง ๆ ให้ฟังกันทั้งชั้น ในโอกาสที่ผู้ส่งของมาให้หรือทำอะไรให้แก่ชั้น ก็ควรที่เด็กทุกคนจะขอให้ครูเขียนคำตอบขอบใจไป กิจกรรมในการทำงานเป็นสิ่งที่มีประโยชน์แก่เด็กเป็นอย่างมาก เพราะเป็นการปลูกฝังให้เกิดนิสัยชอบขีดเขียนระบายความรู้รักออกในทางที่เป็นคุณ

ความเจริญขั้นต่าง ๆ ของการแสดงออกทางตัวอักษร

เด็กอาจมีความคิดอ่านแต่ยังไม่รู้จักเขียนหรือเขียนได้บ้าง แต่ยังไม่รู้จักสะกดตัวได้พอ ครูต้องช่วย เช่นบอกให้สะกดคำต่าง ๆ ที่เด็กต้องการ ครูช่วยจัดแบบฟอร์มของจดหมาย ตลอดจนช่วยตรวจทาน แต่ทั้งหมั่นตนเองเกิดความดีใจเพราะความรู้ของเด็กอาจจะไม่ดีมาเต็มอกนัก ดังนั้นควรดำเนินเป็นขั้น ๆ ตามลำดับดังต่อไปนี้ :-

๑) ครูเขียนตามคำบอกของเด็ก

๑. เด็กเล่าความคิดของคนให้ครูเรียงให้เป็นเนื้อถ้อยกระทงความ ที่อ่านรู้เรื่องตามความคิดของเด็ก
๒. ให้เด็กออกความคิด โดยผูกคำพูดให้เป็นประโยค แล้วครูเขียนตามนั้น
๓. เด็กเรื่องหนึ่งเรื่องใดที่เด็กคิดแล้ว ให้เด็กบอกให้ครูเขียน กำชับให้เด็กพูดให้ถูกกับเรื่องที่กำหนดนั้น
๔. หัดให้เด็กใช้คำพูดให้เหมาะกับเรื่อง เช่นการเขียนจดหมายขอใบจดหมายแสดงความยินยอมหรือความเห็นอกเห็นใจ จดหมายขอความช่วยเหลือ
๕. ให้เด็กคิดเรื่องราวด้วยตนเอง แล้วให้พยายามแสดงความคิดอ่านให้ชัดเจนพอเหมือนกับที่ตนพูด

๒) ครูเขียนตามคำบอกของเด็ก แล้วให้เด็กลอกตาม

๑. เด็กคัดลอกกันก่อนว่าจะเขียนเรื่องอะไร เช่นนิทานหรือการไปเที่ยว แล้วเด็กช่วยกันเรียงเป็นคำพูดที่รู้เห็นมา ถ้าเป็นรูปจดหมายก็ให้เด็กเขียนชื่อของเขาด้วย

๒. เหมือนอย่างข้อ ๓ แต่ให้นักเรียนลอกลงกระดาษ ครูควรพยายามหาตัวทางให้เด็กจำตัวหนังสือให้ได้มาก ๆ เพราะจะมีประโยชน์ต่อการอ่านของเด็กในชั้นต่อไป

๓) ให้เด็กลงมือเขียนโดยครูช่วยเมื่อจำเป็น

๑. ขนหนเมื่อเด็กสามารถสะกดตัวได้มากขึ้นแล้ว ก็ให้เขียนลงกระดาษหรือลงกระดานดำ ถ้าเขียนลงกระดาษครูต้องคอยช่วยแนะนำในเรื่องแบบฟอร์มวรรคตอน และอื่น ๆ ถ้าเขียนลงกระดานดำให้ผลัดกันเขียน โดยจัดให้นักเรียนคนอื่น ๓ - ๕ คนคอยเป็นผู้ช่วยเหลือตามความรู้ของตน

๒. ให้เด็กเขียนเองให้มากที่สุดครูช่วยให้น้อยลง เพื่อให้เด็กทำด้วยตนเองให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ครั้นแล้วทั้งครูและเด็กช่วยกันตรวจแก้ไขอีกครั้งหนึ่งจนตราบใดให้เด็กลอกทบทวนแล้วออกทบทวน

๔) ให้เด็กเขียนโดยลำพังตนเองมากขึ้น

๑. ขนหนเด็กต้องพยายามใช้เนื้อเรื่องและถ้อยคำของตนเองให้มากขึ้นและถามครูให้น้อยที่สุดเท่าที่จะทำได้ โรงเรียนควรมีหนังสือที่เด็กอาจจะนำมาเป็นแบบอย่างได้ เช่นเด็กอาจจะต้องการทราบแบบฟอร์มของจดหมาย แบบคัดลายมือ เป็นต้น เมื่อเขียนแล้วให้ครูเรียกเอามาตรวจ ช่วยกันแก้ไขถ้อยคำหรือสิ่งผิดพลาดแล้ว ค่อยคัดลอกออกทบทวน

๒. เด็กเขียนเองโดยใช้คำพูดให้เหมาะกับเรื่องที่ครูกำหนดให้ แล้วแล้วครูให้อ่านทวนและแก้ไขเอง แล้วจึงนำมาให้ครูตรวจแก้ แล้วให้คัดลอกออกทบทวน

ในทุกขณทกล่ามานามขอทศรกรรมัตระวัง กอ

ก. เนื้อความที่เด็กเขียนควรให้ตรงตามที่กำหนดไว้ หรือถ้าเด็กตั้งใจจะเขียนเรื่องใดก็ควรให้เป็นเรื่องนั้น มิใช่เขียนไปโดยไม่มีจุดหมาย

ข. ความสนใจ ให้เด็กทำด้วยความสนใจ เมื่อเขียนใดดกจะมีความภูมิใจในงานของตน

ทั้งสองสิ่งนี้เป็นปัจจัยที่ทำให้การเรียนรู้ได้ผลดีเสมอ การเรียนเขียนและพูด ขณะเด็กเรียนถามความสงสัยใจ, รู้จักเป็นอิสระที่จะแสดงความคิดเห็นของตน รู้จักได้รบความเป็นมิตร ความเห็นอกเห็นใจจากครูแล้วเด็กก็จะทำได้เป็นอย่างดี ดังนั้นต้องพยายามอย่าให้เด็กรู้สึกว่าการบังคับ ขู่เข็ญ จากครู รู้จักว่าเขาต้องทำด้วยความจำใจ เช่นนี้ จะไม่เป็นผลดีต่อการเรียนอย่างใดเลย การเขียนตามคำบอกของเด็ก

การเรียนชั้น เราควรพึงสังเกตถึงความมุ่งหมายของเรื่องที่เขียนเป็นข้อสำคัญ ดังนั้นการเขียนตามคำบอกโดยครูเป็นผู้เขียน จึงเป็นก้าวแรกที่สำคัญของการเรียนภาษาเขียนของเด็ก ครูต้องไม่เขียนคำที่เป็นของตนเองเลย ควรให้เป็นคำของเด็กหรือที่เด็กเห็นชอบพร้อมกันแล้ว จึงจะเป็นการถูกต้อง

เรื่องที่เหมาะอย่างยิ่งสำหรับชั้น คือเรื่องที่เด็กคิดขึ้นเอง เช่นทานทอด ขนเทียมเคียงกับที่เคยได้ฟังมา หรือประตัพการณทนาสนใจ เช่นเรื่องคนเดินต่าง ๆ บางครั้งควรให้เด็กร่วมกันหลายคนออกความเห็นคิดเรื่องชั้น จะเป็นนิทานหรือละครง่าย ๆ ก็ได้

ตัวอย่าง นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ ห้อง ก. ต้องการจะเขียนคำเชิญ
นักเรียนห้อง ข. ให้มาดละครซึ่งชั้นตนจะได้แสดง
ทแรกครูกถามชวนว่า

“เราจะชวนคนจดหมายเชิญของเราว่าอย่างไร?”

เด็กคนหนึ่งอาจพูดว่า “ถึงนักเรียนชั้นประถม ๑ ข. ครับ”

อีกคนหนึ่ง “ถึงนักเรียนชายและหญิงชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ ข. ค่ะ”

ครู “ตามธรรมดาจดหมายจะต้องมีว่าเขียนที่ไหน วันที่เท่าใด ก่อน”

นักเรียน “เขียนที่ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ ก. ครับ”

ครูเขียนลงบนกระดานดำแล้วพูด “คราวหน้าวันที่ จะเขียนอย่างไร?”

นักเรียน “ถึงวันที่วันศุกร์ วันที่ ๓๓ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๙๗”

ครู “จดหมายนั้นเราจะเขียนถึงนักเรียนชายและหญิงชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ ข.

เนีย ๆ ไม่น่าฟัง เพราะตามธรรมดาเราต้องมีคำแสดงความสนิทสนม เช่น ที่
นับถือ, ทศเรพร, ทรัก ด้วย ในที่นี้เราจะใช้คำอะไรจึงจะเหมาะ?”

นักเรียน “ใช้คำว่า “ทรัก” ครับ”

ครู “ดีแล้ว” เขียนลงบนกระดานดำต่อไป

ต่อจากนั้นถึงตัวจดหมาย ก็ดำเนินไปเช่นเดียวกับที่กล่าวมาแล้ว โดยครู
ต้องคอยแนะให้ก่อนเสมอว่าจะทำอย่างไร แล้วให้เด็กเลือกใช้เขาเอง แต่
ครูต้องคอยเตือนด้วยว่าจดหมายนั้นจะต้องมีจุดหมายอะไรอย่างหนึ่งแล้วให้มีใจ
ความให้ครบตามความมุ่งหมายนั้น เช่นต้องบ่ง วัน, เวลา, สถานที่ ที่เชิญ
เขามา และความประสงค์ในการเชิญด้วย เมื่อได้ครบแล้วครูก็ควรพูดว่า

“ตามธรรมชาติหมายความว่าเราต้องบอกด้วยว่าใครเป็นผู้สั่ง ดังนั้นเราจะทำอย่างไร ?”

นักเรียน “เช่นชื่อทุกคนครับ”

นักเรียนอื่น ๆ “กระดาศไม่พอแน่”

ครู “เราใช้ชื่อรวม ๆ ของพวกเราได้กระมัง”

นักเรียน “จากนักเรียนชายและหญิงชั้นประถมปีที่ ๓ ก. ได้ไหมคะ ?”

เมื่อจดหมายเสร็จแล้วครูก็อ่านทานทีละคำ ชะตืดอกขรหรือจะลงให้เด็กอ่านบางตอน เพื่อเป็นการตรวจสอบว่าใครมีความจำตัวอักษรได้บ้างจะดีมาก เพราะได้ผลทางการอ่านไปในตัวด้วย ครูควรสอบถามเพื่อแก้คำพูดให้เหมาะสมยิ่งขึ้นอีกด้วย เพื่อแสดงว่าการเขียนจดหมายนั้นต้องใช้คำที่เหมาะสมจะชัดเจนจริง ๆ ไม่หยาบตลก

การเขียนตามคำบอกของนักเรียนนั้น จะทำให้เด็กรู้สึกสนุกและในที่สุดก็อยากจะเขียนเอง ซึ่งเป็นการดี ครูควรสนับสนุนและช่วยเหลือ เช่นคอยช่วยในการสะกดตัวและสิ่งอื่น ๆ ที่เด็กต้องการ

ความช่วยเหลือของครูนั้นเป็นสิ่งจำเป็นมากเพราะจะเป็นการแบ่งเบาไม่ให้เด็กต้องเหน็ดเหนื่อยหนักใจเกินไป ดังนั้นจะทำให้เด็กขาดกำลังใจ ขาดความสนใจและเมื่อไม่อยากจะเขียนในที่สุด

โคลง, กลอน, บทเพลงสำหรับร้องในชั้น, เพลงโรงเรียน, หรือเพลงชาติ, เหล่านี้เป็นคำบอกของเด็กที่ครูควรเขียนตามและให้เด็กอ่านได้ทั้งนั้น เพราะนอกจากการเขียนแล้วจะเป็นประโยชน์ทางการอ่านด้วย

การเขียนตามคำบอกของเด็กแล้วให้เด็กคัดลอก

เด็กจะเริ่มคัดลอกข้อเขียนของครูได้ก็เมื่อถึงวัยหรือมีความเจริญทางระบบประสาทเพียงพอคือเมื่อตามเนื้อมัดสมอง ตา, มือ, ความนึกคิด ทำงานประสานกันได้เป็นอย่างดีแล้ว ถ้อยคำแรก ๆ ที่ควรให้หัดเขียนได้แก่ ชื่อของตน เพราะจะได้เป็นประโยชน์โดยนำมาใช้กับเครื่องใช้ประจำตัว เช่น หนังสือ, สมุด, ผาเช็ดหน้า, เป็นต้น คือไปก่ดสอนให้เขียนบนทกทกจนถ่มถึงที่จะคองนำกดับบ้าน เช่น “ปิ่นโตอาหาร” หรือ “รองเท้าผู้กหัดหัด” เป็นต้น

ในการฝึกหัดเขียนคองไปก่คอง คองคำเขียนผู้ปกครองของตนให้มาประชุมที่โรงเรียนเนื่องในกิจกรรมต่าง ๆ อันจะให้มชน คองนครเบณผู้นาเด็กทงชนช่วยกันแต่งจดหมายเช่นว่านบนกระดานดำ เมื่อตรวจทงนเบณทพอใจแล้วให้นักเรียนลอกให้ถูกคองตามเบณจดหมายทุกประการ และให้เด็กเคิมคำที่ตนใช้เฉพาะ เช่น “กราบเท้าคุณแมทรัก” หรือ “กราบเท้าคุณพ่อทเคารพและรักยิ่ง” ให้เด็กถงข้อ แล้วนำกดับไปบ้าน เด็กจะภูมิใจในผลงานนนั้นซึ่งจะทำให้เกิดความชยนเรยน และรู้สึกชนชมในความดำเร้วที่ตนนำไปอดบิตามารดา

ทุกคร้งทครูเขียนบนกระดานดำคองเขียนด้วยตัวบรรจงเสมอ แยกวรรคคองไว้ให้คอง

ข้อความที่เขียนตามคำบอกของเด็กบางเรื่องทน่าถ่นใจ ควรเขียนเก็บเอาไว้ในกระดาชแผ่นใหญ่ ๆ ขนาดกระดาชหนังสือพิมพ์ แต่ละตัวอักษรควรถ่งประมาณ ๓-๔ เซนติเมตร เก็บไว้ในททเด็กจะเห็นง่าย ๆ หรืออาจจะมาเบิดดูได้เองเมื่อคองการ

ระยะเวลาที่เด็กมีความสนใจในแต่ละคนมักจะต่างกันตามวัย หรือความเจริญของร่างกาย ฉะนั้นการเขียนแต่ละครั้งอย่าใช้เวลานานเกินไปนัก เพราะเด็กอาจจะเหนื่อยหรือขาดความสนใจจนจะไม่ผลต่อการเรียน ควรสอนขณะที่เด็กสนใจและรู้สึกสนุก เมื่อเบื่อกควรจะไปเล่นเรื่องไปทันที

การเขียนที่ครูคอยช่วยเหลือเมื่อเด็กต้องการ

เมื่อครูเขียนตามคำบอกของเด็กนานพอแล้ว หรือเมื่อเด็กเกิดสนใจรู้สึกสนุกอยากเขียนเอง ก็ควรปล่อยให้ทำโดยครูคอยช่วยเหลือสังเกตคำยากให้ แต่คอยคั่น ๆ ที่เด็กเริ่มเขียนเองนั้น น่าจะปล่อยให้เขียนไปตามความคิดนึกของเขาเอง เพราะเด็กอาจจะแต่งเรื่องของตนชอบและพอเหมาะกับความสังเกตที่เรียนรู้มาแต่ก็ได้ ฉะนั้นอย่าไม่น่าจะหวังเขาถ้อยคำหรือจำนวนโวหารให้ได้เหมือนอย่างพวกมันเขียนทงชน

เมื่อเด็กเขียนเองเรื่องอาจจะสั้นถ้อยคำอาจจำกัดเท่าที่เด็กรู้และถ้อยคำอาจจะไม่สวย ทงหมดนี้ไม่ควรถือสา ในชั้นเราเพียงต้องการดูความสนใจอยากเรียนของเด็กมากกว่าสิ่งใดทั้งสิ้น

เพื่อเป็นการฟื้นฟูแรงของครู ควรแบ่งเด็กออกเป็นหมู่ ๆ ตามความสามารถและความสมัครใจของเด็กที่จะเลือกอยู่ในหมู่ไหน จำนวนนักเรียนในหมู่หนึ่งอย่าให้มากนัก เด็กที่อ่อนควรให้อยู่ใกล้ครูเพื่อครูจะได้คอยช่วยเหลือเต็มที่ ๆ

ถ้าครูจะบอกให้เด็กคนใดเขียนหรือสังเกตตัว ก็ควรเขียนได้กระดาศชนเด็ก ๆ ซึ่งให้เขียนคว้อย่าง ซึ่งจะดีกว่าเขียนบนกระดานดำ เพราะการเขียนบนกระดานดำนั้น ถ้าเขียนหลายคำนัก นักเรียนจะรู้สึกสับสนจนจำไม่ได้ว่าคำใดอ่านว่าอะไร นอกจากนั้นกระดาศชนครูเขียนให้ เด็กยังเก็บเอาไว้ดูและนำไปลงบัญชีคำที่ตนเขียนได้ได้ด้วย

การเขียนในชั้นควรรวบรวมอย่าให้เด็กเห็นเหนื่อยมาก เพราะเด็กจะต้องคิดเนื้อเรื่อง จะต้องพยายามสังเกตตัวให้ถูก ประกอบทั้งเด็กยังใหม่อยู่ จึงอาจต้องใช้แรงงานทางสมองมากเกินไป แต่ครูก็ควรยอมให้เด็กเขียนจนกว่าจะรู้สึกเบื่อจึงค่อยหยุดพักหรือเปลี่ยนเรื่องเรียน

เพื่อเพาะให้เกิดความสนใจและความสนุกสนานในการเรียน ครูควรยอมให้เด็กเขียนรูปอะไรที่เขาสนใจหรือต้องการเขียน ลงประกอบในกระดาษที่ขีดเขียนได้ เช่นเมื่อครูบอกให้เด็กเขียนเรื่องเกี่ยวกับดวงจันทร์หรือดวงอาทิตย์ เด็กก็อาจจะเขียนรูปดวงจันทร์ลงในกระดาษนั้นได้ตามใจชอบ

การเริ่มเขียนโดยลำพังตนเอง

ความสามารถที่จะเขียนตามลำพังตนเอง สำหรับเด็กที่อยู่ในวัย ๘-๘ ขวบ ซึ่งเรียนอยู่ในชั้นประถมปีที่ ๓ มีต่างกัน เพราะเด็กแต่ละคนอาจจะได้รับอิทธิพลต่าง ๆ เข้ามาสู่ชีวิต และนิสัยของเขา เช่น

ก. อารมณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในจิตใจ

ข. สภาพของสังคมของเด็ก

ค. ความสนใจ, ความรู้, ความสังเกต, นิสัยข้างจดจำ, นิสัยชอบใ้ถาม

ง. ประสิทธิภาพอันเกิดแก่เด็กที่บ้านหรือที่โรงเรียน

อิทธิพลจากสิ่งแวดล้อมเป็นสิ่งที่ส่งเสริมสติปัญญาเด็ก เช่นถ้าเราพิจารณาที่เด็กจะเห็นว่า ประสิทธิภาพ(ข้อ ง.) นั้นเป็นสิ่งที่ควรส่งเสริมอย่างยิ่ง เช่นนี้เป็นต้น

เด็กที่ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง, มักลังเล, ไม่กล้าตัดสินใจ, ก้าวร้าวหรือเด็กที่บกพร่องในการแสดงออกทางวาจาเหล่านี้ ครูควรพิจารณาและหา

เหตุผลที่ทำให้เป็นเช่นนั้น แล้วพยายามแก้ไขไปที่ตะขี้อ เช่นควรพาเด็กไปเที่ยว
ดูสิ่งน่าสนใจนอกโรงเรียน แนะนำให้อ่านหนังสือที่มีประโยชน์และเหมาะกับวัย
ของเด็ก ให้ได้ฟังและมีส่วนในการสนทนากับผู้ใหญ่หรือกับคนอื่นที่มีวัยได้เฉย
กัน ตั้งแต่เริ่มให้ทำงานการฝีมือและงานอดิเรก ทางบ้านควรสนับสนุนให้เด็ก
คบเพื่อนที่นิสัยดีมากขึ้น ให้มีงานสังคมในหมู่เพื่อนตามโอกาส เช่นวันมีตลาด
เรียน, วันเกิดของตนหรือของเพื่อน เป็นต้น

การแสดงออกทางภาษาเพื่อสร้างสรรค์

การแสดงออกเพื่อสร้างสรรค์เป็นสิ่งสำคัญที่นำความเจริญและวิวัฒนาการ
มาสู่สังคม เช่น โคลง, ฉันท์, กาพย์, กลอน, เป็นการแสดงออกของกวี รูป
ภาพเป็นการแสดงออกของจิตรกร, อาคารตึกวามเป็นการออกแสดงของสถาปนิก
เช่นนั้น เป็นต้น แต่สำหรับเด็ก เราได้ถึงกับจะมุ่งหวังให้สร้างสรรค์สิ่งใหญ่ๆเช่นนั้น
ในวัยเด็ก เราเพียงต้องการให้เขาเห็นความสำคัญของการแสดงออก ให้เด็ก
มีการเตรียมตัวเพื่อการสร้างสรรค์ที่ตนจะต้องทำในภายหน้า และให้เด็กรู้จัก
ลงมือทำงานอันจะเกิดประโยชน์บางอย่าง เช่นให้ความสมบูรณ์ทางอารมณ์
และทางประสาท แม้เด็กจะแสดงออกมาได้แค่เพียงหยาบ ๆ ลวก ๆ ไม่สะดวก
เราก็มิควรติเตียน เราควรมุ่งจะให้เด็กเกิดกำลังใจ เกิดความรู้สึกว่าตนมีค่า
ต่อสังคม เกิดความรู้สึกในเอกลักษณ์ของตน คือความเป็นตัวของตัวเอง และ
ความไม่ต้องพึ่งพาคนอื่น

การแสดงออกนั้นเป็นการระบายความคับข้องใจ ระบายอารมณ์ที่สะสม
ค้างอยู่ในจิตใจให้เบาบาง เป็นคุณค่าอันนิมิตฐานอันเด็กมีอยู่ เช่นความผิด-

หัวใจไม่สนใจ, ความหวาดกลัว, ความรู้สึกที่ทรมาณที่ถูกทอดทิ้งไม่ได้รับความ
รักความเอ็นดู ความรู้สึกที่ทรมาณที่เกิดจากการขาดสิ่งที่ต้องการ อยากได้นั้น
ได้นี้แต่ไม่สนใจ หวัง อนุวัตรารมณ์เหล่านี้เกิดจนแก่ตัวเด็กแล้วปล่อยให้มัน
ย่อมจะเกิดกลายรูปเป็นปฏิกิริยา ซึ่งอาจจะทำให้เด็กชว เช่น เด็กที่ถูกผู้ใหญ่
ทุบตีจนหวาดกลัวอยู่เสมอมาน ๆ ก็มักจะหนีไปหาเด็กด้วยกัน หรือเด็กที่
ได้รับความทรมาณใจจากการ ขาดแคลน อยากได้นั้นได้นี้ ก็มักจะหนีไปหาเด็ก
ชวโมโยหรือพุดปด เหล่านี้เป็นตัวอย่าง

ดังนั้นการที่ส่งเสริมให้เด็กมีการแสดงออก เช่น ให้ขีดเขียนแต่งเรื่องตาม
มโนภาพความนึกคิด จึงเป็นทางระบายออกซึ่งความคับข้องใจต่าง ๆ มิให้สะสม
อยู่ในอารมณ์

ถ้าเราสำรวจจิตใจของเด็ก แล้วเราเทียบกับเรื่องราวของเด็กแต่ละคน ก็จะ
เห็นความก้ำกึ่งกัน เช่น เด็กที่ถูกทำให้หวาดกลัวอยู่เสมอ ก็จะแต่งเรื่องเกี่ยวกับ
บุคคลที่น่ากลัว เด็กที่ถูกทอดทิ้งไม่ได้รับความรักความเอ็นดู เรื่องที่เขียนขึ้นก็
จะเกี่ยวกับความเมตตาความรัก และการคุ้มครองป้องกัน เด็กที่ขาดแคลนก็
มักจะเขียนถึงความมั่งคั่งสมบูรณ์

จุดมุ่งหมายของการอบรมเด็กนั้น ควรเป็นไปในทางส่งเสริม ก่อตั้งใจ
ก่อกำเนิดความคิด ควรพยายามที่จะพัฒนาอุปสรรค พยายามที่จะผ่อนคลายความ
เครียดเครียดคับอกคับใจลง มิใช่แต่จะทำให้เด็กมีวิชาเพื่อใช้เป็นดังแต่เปิดยื่น
กับเงินทองมาบำรุงความสุขของคนแต่อย่างเดียว

ลูทางอันจะช่วยส่งเสริมการแสดงออกทางสร้างสรรค์

ประการที่ ๑. เพื่อที่จะให้การ แสดงออกทาง สร้างสรรค์ ของเด็กได้บรรลุ

ผลดีจริง ๆ ครูควรสร้างบรรยากาศอันสงบ, ราบรื่น, มีความเป็นมิตรสนิท
สนมแก่เด็ก ไม่ควรมีการดูว่า, ขู่เข็ญ, หิวเวาระเยาะ, เย้ยหยัน, ถากถาง,
ประชดประชน หรือตเคย่น เมื่อเด็กมาโรงเรียน เช่นนี้จะทำให้เด็กมีกำลังใจที่
จะแสดงความสามารถของตนออกได้เป็นอย่างดี

ประการที่ ๒ ในการสอนหรือการฝึกหัดเด็ก ไม่ควรเคร่งครัดข้อกำหนด
เวลา หรือเคร่งต่อแผนการดำเนินการสอนจนเกินไป การเร่งรัดนี้จะทำลาย
ความเพ็ดเพ็ดและบั่นทอนความสนใจ

ประการที่ ๓ ประสิทธิภาพเป็นสิ่งที่ดีควรส่งเสริม เพราะประสิทธิภาพ
ช่วยให้เกิดความรู้รอบรู้และความเข้าใจที่ซาบซึ้ง เด็กที่อ่านเขียนและท่อง
จำเรื่องการปลุกกล้วย จะไม่ซึ้งเท่ากับได้ลงมือปลุกจริงๆ ด้วยตนเองสักคนหนึ่ง
ประสิทธิภาพอันเกี่ยวพันกับปัญหาชีวิตหรือการงาน ย่อมจะช่วยให้เด็กเข้าใจชีวิต
การงานได้ดีกว่าที่หมอบอกไว้ในตำรา

ประการที่ ๔ ควรให้เด็กได้อ่านมาก ฟังมาก แล้วนำมาคิดไตร่ตรอง
หรือวิพากษ์วิจารณ์ เด็กก็จะมีควมจำหรือความเข้าใจดีขึ้น ทั้งนี้ควรกับหลัก
สุ, จิ, ปุ, ติ ของเรานั้นเอง

ประการที่ ๕ ครูควรเป็นบุคคลที่รักเรียน, รักรู้, มีความสนใจและก้าวหน้า
เสมอ ควรหาทางความรู้เพื่อตนเองและเพื่อปรับปรุงการสอนของตนให้ดีขึ้น
เหตุจูงใจให้เด็กเขียนได้ตามมโนภาพความนึกคิด

เด็กในวัย ๕ - ๘ ขวบ มักชอบสร้างมโนภาพ คือชอบสมมุติขึ้น
แม้บางสิ่งไม่มีทางที่จะเป็นไปได้ แต่เด็กอาจจะเอามาคิดเป็นจริงเป็นจัง และ
มโนภาพหมกมุ่นเคามาจากเรื่องราวหรือนายกเขาได้ยินมา แล้วเด็กนำเอามา

คิดต่อเติมเข้า ฉะนั้นการส่งเสริมให้ได้กระบายนโภภาพออกเป็นกาเขียน จึง
เป็นประโยชน์ต่อการศึกษามาก

เด็กในวัยนี้ชอบเอาอย่างกัน เช่นถ้ามีใครเขียนอะไรขึ้นสักคนหนึ่ง แล้ว
ครูส่งเสริมโดยนำมาอ่านหรือช่วยแก้ไขข้อบกพร่องแล้วชวนให้คนอื่นเอาอย่าง ก็
จะเป็นการกระตุ้นความสนใจของเด็กอื่น เด็กจะพยายามทำเพื่อเรียกร้องความ
นิยมชมชอบจากครู ฉะนั้นครูควรชมต่อหน้าชนทุกครั้งที่มีใครทำอะไรขึ้นมา

ครูควรตระเวนการบังคับให้เด็กเขียน เพราะการบังคับเป็นการกดดัน
อารมณ์ที่จะเขียน เป็นการทำให้เกิดความย่อท้อง่าย ๆ ดังนั้นถึงครูควรให้
เด็ก ก็คือเวลาและความช่วยเหลือในยามที่เด็กต้องการ จะทำให้เด็กสนใจ
ทำงานได้เอง

การปล่อยให้เด็กแสดงออกทางสร้างสรรค์

ความสนใจทางสร้างสรรค์ของเด็กชั้นประถมมีในสิ่งต่าง ๆ กัน เช่น ใน
นิยาย, โคลงกลอน, เรื่องราวจากประวัติศาสตร์, เรื่องละครง่าย ๆ, จดหมาย
ถึงญาติพี่น้อง, มีครุฑหาย หรือเรื่องราวชาดต่าง ๆ เด็กจะเขียนเกี่ยวกับสิ่ง
เหล่านี้เป็นแบบใด ก็ควรปล่อย เพราะการให้ทำงานอย่างเป็นอิสระย่อมเกิด
ประโยชน์

โอกาสในการเขียนสำหรับเด็กชั้นประถม

ต่อไปนี้เป็นโอกาสที่จะให้เด็กเขียนหรือบันทึก

๑. นิทาน ให้เด็กคิดสร้างคำพูดโต้ตอบให้เขาเล่าเรื่องนิทานที่ได้ยิน แล้ว
แสดงเป็นละครต่อไป

๒. การพูดคุยกับเพื่อน ให้เด็กเขียนจดหมายถึงเพื่อนออกคนหนึ่งที่ไม่อยู่
ณ ที่นั้น เถลถายการคุยกันในวนวน

๓. เมื่อผู้ใหญ่สั่งให้ไปบอกผู้อื่น ให้เด็กจดคำสั่งที่ผู้ใหญ่ต้องการให้
ผู้อื่นทราบ

๔. การไปเที่ยวชมสถานที่ เช่น สถานที่ตำรวจดับเพลิง, ที่ทำการ
ไปรษณีย์, เขียวทางเรือ, ทางรถ, พิพิธภัณฑ์สถาน, ท่าอากาศยาน, สถานที่
วิทยุ, โรงงานอุตสาหกรรม เช่น โรงปูนซีเมนต์, โรงทอผ้า, โรงทำกระดาษ
ให้เด็กเขียนเล่าที่ไปดูมา หรือให้เขียนจดหมายขอความช่วยเหลือในการไป
เที่ยวชม เช่น เจ้าของโรงงาน

๕. การกินเลี้ยง ให้เด็กจัดทำรายการอาหาร หรือให้เด็กเล่าถึงการ
ร้องเพลงหรือการเล่นกีฬาตามหลังการกินเลี้ยง

๖. การรณรงค์ในงานวันเกิด ให้เด็กเขียนจดหมายเชิญ จัดการกำหนดงาน

๗. ทดลองวิทยาศาสตร์ ให้เด็กบันทึกผลการทดลอง

๘. การเลี้ยงสัตว์ ให้เด็กเขียนเล่าถึงการเลี้ยงปลา, เป็ด, สุนัข, เป็ด,
ไก่ ให้เล่าถึงประสบการณ์ ข้อเท็จจริงที่ได้ทราบจากการเลี้ยงสัตว์เหล่านั้น,
บันทึกกิจกรรมรายวันที่ได้กระทำไปหรือที่เกิดขึ้น

๙. การทำสวนปลูกต้นไม้ดอกไม้ ให้เด็กเขียนบันทึกผลที่ได้สังเกตพบ
ทำสถิติความเจริญเติบโตของพืชที่ปลูก

๑๐. การสะสมตัวอย่าง เช่น ตัวอย่าง แร่, หิน, ดวงตราไปรษณียากร
รูปภาพ ให้เด็กเขียนจดภาพอธิบายตัวอย่างสิ่งเหล่านั้น หรือเขียนเรื่องราวที่ได้
สังเกตพบมา

